

TOOLISTE

HAAV

Mai 1936

9. aastakäik

E. Töolisüfingute Keskliidu ja föölisnõukogude häälekandja

«Härrasrahva» leht ja Eesti föölisliikumine.

Tallinna Saksa leht on sattunud ärevusse töötulide lahendamise komisjoni otsuste pärast. Tema arvates ei tohi töölispalku tõsta ühegi protsendi võrra. Valitsusele teeb ta korralikku peapesu selle eest, et valitsus ei hoolitse „tõelise sotsiaalrahu“ eest. (Nr. 98) Ekspertiis olevat väga raske asi ja selle korraldamise asemel olevat õigem vaadelda ettevõtete bilanse. Neid bilanse tulevat uskuda ja sealt nähtuvat, et palkade tõstmiseks puuduvad võimalused. (Nr. 87.) Selge jutt! Eesti rahvamajandus on nähtavasti nii vilets, et ei suuda anda töölistele inimväärset palka, ja siin ükski majanduslik tõus midagi ei aita. Majanduslik tõus tohib vast Saksa lehe arvates tuua kasu ainult ettevõtjatele, ja see kasu jääb sellejuures nende bilansidest välja. Jah, kuhu läheb siis tõesti Eesti tööliste töö? Miks jääb ta vaeseks samal ajal, kui teiste maade töölised teevad temaga võrreldes mitte rohkem tööd, vaid koguni vähem — ja elavad temast võrdlematult jõukamalt? Eks anna selle peale vastuse sama saksa leht (nr. 104): ta vannub, et kapitalistidel puudub igasugune tahtmine oma kapitalile Eestist välja viia, — ja nõuab

neile sellepärast... täielikku vabadust kapitalide ärajuhtimiseks!

Aitäh! — võime ütelda „Revalsche Zeitung'ile“ nende juttude puhul. Sest sakslased paljastasid end paremini, kui keegi teine neid paljastada oleks suutnud.

Eesti rahvas on orjade rahvas — see on kõigi „R. Z.“ arutluste põhialuseks. Ta elab vaeselt ja peab ka edasi vaeselt elama. Kui on kriis — siis olgu see vaesuse põhjenduseks; kui aga on tõus — siis jäägu Eesti rahvas vaeseks „sotsiaalrahu“ pärast. Küllalt on sellestki, et Eesti rahvas on oma riigi algaastail seesuguse sotsiaalrahu rikkumisega hakkama saanud, nagu seda oli maa-reform! „Sotsiaalrahu“, mille kaitsmine on sakslaste arvates Eesti valitsuse pühaks kohuseks, ei tähenda ju muud, kui et: vaesed jäägu vaeseks, rikkad rikkaks, härrasrahvad härrasrahvasteks ja teoorjad teoorjadeks. Ja kui maa-reformi kaudu seadis Eesti rahvas oma õigused põllumajanduses jalule, siis vähemalt tööstuses kestku teoorjus edasi: sakslastest direktorid üleval — ja näjalpalga eest töötavad eestlased all. Ainus asi, mis „sotsiaalrahu“ veel häiriks,

on see, et valitsuses ei istu sakslased ning kogutud kapitale ei saa vabalt välja viia, kuid küllap aeg näitab...

Nii mõtlevad ja loodavad sakslased. Kuid nende mõttekäikude viga on see, et nad alahindavad Eesti rahva elujõudu. Nad ei taha näha, et Eesti rahvas suudab ise omal maal rakendada tema vaeva arvel kogutud kapitale, et ta suudab korraldada majanduselu oma elutaseme järjekindla tõusu alusel. Samuti ei saa Eesti tööline kunagi uskuda, et praegused palgad vastavad tema töö tõelisele väärtusele.

Majanduse elavnemine ja tööliste palgad.

26. mail esitas E. T. Keskliidu juhatus Vabariigi Valitsusele märgukirja palgaolude korraldamise alal. Märgukirjas üteldakse:

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatus, tutvudes üheltpoolt töötülide lahendamise komisjoni töötulemustega ja teiselt poolt hr. majandusministri 30. aprilli kõnes esiletoodud seisukohtadega, loeb end kohustatuks juhtima vabariigi valitsuse tähelepanu mõningaile lahendustvajavaile küsimustele.

Seades oma eesmärgiks töövõtjaskonna olukorra parandamise, eeskätt palgatase üldtõstmist, pole ametiühingud kunagi lasknud end juhtida kitsastest kihihuvidest, vaid peavad kogu aeg silmas terve rahvamajanduse huve.

Seepärast ei saa nad kunagi nõustuda sellega, kui nende nõudmisi peetakse liialdatuks. Töölised on huvitatud mitte vähem kui teised rahvakihid Eesti majanduse arengust. Ja kui peaks selguma, et palgatõstmine käib tööstusele ülejõu, arvestavad töölised sellega endastmõistetavalt ka ilma välise sunduseta.

Nagu hr. majandusministri kõnest selgub, püstitab vabariigi valitsus konkreetseid kavasid Eesti majanduse, eriti tööstuse arendamise alal. E. Töölisühingute Keskliit on seisukohal, et nende kavade läbiviimine ei tohi sündida rahva elutaseme tõusu pidurdamise arvel. Majanduse elustamise juhtimine peab teostuma käsikäes rahva olukorra, eeskätt palgaolude paranemisega. Eriti praegu, kus hr. majandusministri sõnade järgi on tunda positiivseid tulemusi kapitalide väljavoolu tõkestamisest, mida tööliskond kogu aeg nõudnud, on loomulik oodata murrangut palgaolude alal. Vähemalt palgade kooskõlastamine elatismiinimumiga pole enam edasilükatav.

Nüüd paneb valitsus rõhku eksporttööstuse väljaarendamisele. See suund on õige, kui ta mitte ühekskülgseks ei kujune. On ju selge, et eksportalade areng on seotud suurema riisikoga. Kui sinna juhtida kõik rahvamajanduse jõud, võivad need kapitalid konjunktuuri halvenemisel kergesti hävineda. Nii ei tohi unustada ka siseturu laiendamist, s. o. rahva ostujõu tõstmist. Sellestki seisukohast on palgade üldine tõus hädavajalik.

E. T. Keskliit on teadlik selles, et palgade

Seepärast ei loobu Eesti organiseeritud tööliskond kord alustatud võitlusest, meeldigu see härrasrahva ringkondadele või mitte. Tema eesmärgiks ei ole majanduse hävitamine, vaid majanduse asetamine loomulikule alusele: rahva laiemate kihtide jõukuse alusele. Ja laiemate tugevamad ja kindlamad on palgaliste vabad organisatsioonid, seda kiiremini tuleb võit. „Revalsche Zeitung“i leivaisad ei saa siin midagi parata. Eesti tööline oskab ajada ise oma asju. Hitleri meestel ei ole siin selles asjas midagi öelda.

Üldine tõstmine ei kuulu valitsuse ülesannete hulka ning on kaugel sellest, et esimeda valitsuse vastu ebakohaste nõudmistega. Rahva olukorra paranemine on teostatav demokraatia põhimõtte kohaselt rahva isetegevuse, käesoleval juhul ametiühingulise võitluse teel. Siin on ametiühingul sellega rohkem tööd ees, et senise organiseerimatusse tõttu on palgatase kujunenud paratamatult ülemäära madalaks. Valitsusele jäägu palgavõitluste juures kokkuleppesobitaja osa.

Neil eeldustel peab E. T. Keskliit konstateerima, et senised kogemused töötülide lahendamise alal osutavad seaduse oluliste muudatuste vajalikkusele.

Nii jäi Balti Puuvillavabriku töölilistele arusaamatuks, miks ei võimaldanud komisjon palgade tõstmist 30% võrra, olgugi, et toodang töölise kohta on kriisieelsega võrreldes kasvanud 50% võrra. Kui peaks selguma, et 30% palgatõstmise nõudmine on liialdatud, on töölised valmis vabatahtlikult sellest loobuma. Praegusel juhul jäävad nad oma seisukohtade juure, nagu see selgub Balti Puuvillavabriku töölisnõukogu avaldisest komisjoni sundotsuse puhul. Samuti jäi E. Meremeeste Ühingu le arusaamatuks, miks komisjon oma sundotsusega ei rahuldanud meremeeste põhjendatud tagasihoidlikke nõudmisi.

Hr. majandusministri seletus, et tekstiiltööstuse kaitset kavatakse veelgi lõdvendada, näitab, et selle ala praegust seisukorda peetakse liigagi hiilgavaks ning et nüüd on õige aeg palgade ja elatismiinimumi kooskõlastamiseks. Samuti märkis hr. minister oma kõnes laevanduse head olukorda. Sellest peavad saama kasu ka meie töökad meremehed.

Seesugused arusaamatused on muidugi kõigiti ebasoovitavad ja nende vältimiseks on E. T. Keskliidu arvates vajalik:

1. Töötülide lahendamise komisjoni poolt korraldatud ekspertiisi tulemuste avaldamine, ka möödunud töötülide kohta. Sellest on huvitatud mitte ainult tööliskond, vaid ka kogu Eesti avalikkus. Tööstuse seisukord, millel on suur mõju majanduspoliitikale, ei tohi jääda saladuseks.

2. Ekspertiisi võtmupiiride laiendamine ja tööstuse kontrolli sisseseadmine. Praeguse olukorra

kontrollimiseks. Nagu hr. majandusminister mainis oma kõnes, selgus alles tekstiiltööstuse kaitsetolli nõrgendamisel, et senine kaitsetolli ulatus oli põhjendamatu suur. Sellest nähtub, kui ebamäärane on ametasutuste ettekujutus tööstuse olukorrad. Seepärast ei saa olla suurt selgust selles küsimuses ka töötülide lahendamise komisjonil.

3. Kuna töölitel enestel on küllalt vastustus-tunnet, et mitte esineda majandust laostavate nõudmistega, kuna tõeline tööstuse kandevõime on vaevalt teoreetiliselt kindlakstehtav, vaid selgub alles kogemuste varal ja kuna majanduspoliitika ülimald sihiks peab olema rahva olukorra parandamine, on otstarbekohane töötülide lahendamise komisjonilt sundotsusetegemisõiguse ära võtmine. Keskliidu

poolt 1935. a. suvel esitatud ettepanekute kohaselt. Pealegi näitavad Sindi streigi kogemused, et tööliised oskavad käsitada streigivabadust distsiplineeritult ja organiseeritult.

4. Igal juhtumil ei tohi olla komisjonil sundotsuse tegemise õigust siis, kui ekspertiisi pole korraldatud või kui eksperdid ei saa andmete puudusel vastata komisjoni küsimustele.

Esitades käesolevat märgukirja vabariigi valitsusele, on E. T. Keskliit juhitud veendumusest, et Eesti töötav rahvas ei ole oma töölt ja inimväärtuselt teisejärguline teiste rahvaste seas, ning et Eesti majanduse areng ei tohi ega tarvitse olla ehitatud tema tööjõu odavusele.

Tekstiiltöölise kongress.

Eesti Tekstiiltöölise ühing pidas I esitajatekogu koosoleku 17. mail Tallinnas Jahimeeste Seltsi ruumes.

Kongressile olid tulnud külalistena ka naabermaade tekstiiltöölise liitude esitajad: Norra tekstiiltöölise liitude esitajad: Norra Tekstiiltöölise Liidu juhatause liige Alf Andersen ja Soome Tekstiiltöölise Liidu sekretär K. V. Syrjänen. Kongressi saadikuid oli 56, kes esitasid 2.400 organiseeritud tekstiiltöölise.

Kongressi avab

kell 10.30 ajutise juhatause esimees H. Roog, kes puudutab lühidalt eesti tekstiiltööstuse olukorda, viimase aja arengut ja sellest tekkinud organiseerimise tarvet. Rõhutab ülemaalse, tsentraliseeritud organisatsiooni tähtsust, millega on loodud alus koostööks kõigi sellel kutsealal töötavate isikute vahel. See kergendab võitluse pidamist võimsa „Kreenbaltiga“ loob solidaarsuse tunde, mida nägime Sindi streigi puhul ja annab julgust edaspidisteks töötlusteks.

Tervitab Norra ja Soome tekstiiltöölise liitude esindajaid, kelle külaskäik ja huvi meie töö vastu näitab, et meie pole ükski — oleme seotud Tekstiiltöölise Internatsionaali kaudu kogu maailma tekstiiltöölisega.

Põhjamaade ametiühingud on olnud meile alati eeskujuks oma eeskujulise organisatsioonidega, mille tugevust ka omale ideaaliks seame. Tahame ka tulevikus töötada nende demokraatlike maade vabaametiühingutega käsikäes.

Tervitused.

Tekstiiltöölise Internatsionaali ja

Soome Tekstiiltöölise Liidu esitaja seltsimees K. V. Syrjänen ütleb tervitades:

Toon tervitusi Soome Tekstiiltöölise Liidult, kel juba 30aastane minevik seljataga, kes on läbi elanud rängad surveajad, tagakiusamised ja ka vapustava kodusõja, ent oleme püsima jäänud võitlusvõimsa organisatsioonina.

Meie liikmete arv oli kuni lapua liikumiseni 6000 ümber, siis reaktsiooni survele kahanes 2.000 peale, nüüd mil Lapua liikumisest on järel vaid riismed, oleme jälle jõude koondanud ja liikmete arvu tõstnud 3000 peale, juurdekasv aga suureneb üha. Soomes on üldse 16.000 tekstiiltöölise, tööstuse tsentrum asub Tampere, kus asub ka Tekstiiltöölise Liit. Organiseeritute prots. ei ole küll mitte väga suur, kuid vaatamata sellele on sõlmitud rida kollektiivlepinguid ja Liidu mõju laienemist on märgata.

Külastamine avaldab headmeelt, et tal on võimalus meie olukorraga tutvuda ja soovib, et rajaksime oma ühingu tugevale alusele, milleks peab maksma kõrget liikmemaksu ja olema distsiplineeritud. Soovib kongressile head kordaminekut.

Norra tekstiiltöölise Liidu seltsimees Alf Andersen annab oma tervituskõnes lühikese ülevaate Norra tekstiiltöölise võitlusest, mida on peetud 14 aastat — Liidu asutamise saadik. Selle aja jooksul on suudetud organiseerida 80% tekstiiltöölise, arvult ligi 7.000. Norra tekstiiltöölised on kätte võidelnud 42-tuunilise töö-nädala, kusjuures palka maksetakse 48 tunni eest. Saavad 9-päevalise tasuli-

se puhkuse. Palgad on meie rahas 5 kuni 100 senti tunnis, mis kindlustatud kollektiivlepingutega.

Organisatsioonitöö Narvas on kergendatud selle tõttu, et haridustööga ja spordiliikumisega on noortöolistega tihe side, mille tõttu ametiühingutesse astumne loomulik.

Norra töölised on huvitatud rahvusvahelisest koostööst, nad jälgivad hoolivalt naabermaade töölisiikumist ja tahavad kaasa aidata, et ka eesti tekstiiltöölise organisatsioon kasvaks.

Üksikute maade töölise edu tingib ka rahvusvahelise töölisiikumise edukuse, lõpetab sms. A. Andersen.

E. Töölisiühingute Keskliidu poolt tervitab K. Kiimann; E. Töölisiharidusliidu poolt N. Andresen; E. Trükitöölise Liidu poolt A. Offenbach.

Rakendus.

Koosolek asub päevakorra juurde. Esitajatekogu koosolekule valitakse 3 juhatajat: H. Roog, A. Anijago ja J. Kuller.

Protokollijaid valitakse 5: A. Jaanus; E. Kadakas, N. Tihanova, E. Treiberg ja A. Kuller.

Mandaatkomisjoni: A. Jaanus, N. Tihanova; P. Uusmann, J. Johanson ja A. Tilk.

Tegevusaruande

kannab ette H. Roog. Ta puudutab Eesti tekstiiltööstuse arengut, praegust olukorda, kus tulukus on tublisti kasvanud — palgad jäänud aga endisele tasemele või tõusnud vaid mõni %. Vabatahtlikku palgakõrgendust pole tööandjailt loota, sellepärast on viimasel ajal tekkinud hulgalised palganõudmised ja töötülid, mis põhjendatud ja õigustatud. Tekstiiltöölised on korduvalt rõhutanud, et nad soovivad streigivabadust, kuna töötülide lahendamise komisjoni otsused 10% palgatõstmisega ei rahulda tööliskonda. Kõiki palgatüliseid on ühing teraselt jälginud ja tarvilikul korral abistanud. Ühingu esitaja on osa võtnud töötülide komisjoni-ga läbirääkimistest töötülide puhul.

Kõigist palgatülidest, mis viimasel ajal peetud, on tulnud välja võiduga 10 kuni 15 protsendi palgalisa saamisega.

Ühing on korraldanud käitisenõukogu-

de valimisi, millisel alal seisab veel suur töö ees.

Ühing on püüdnud alustada lühikese aja jooksul kiiresti paisuvas organisatsioonis kultuurtööd, et peale majandusliku võitluse karastada, täiendada omi liikmeid ka vaimlselt.

Praegu on koondunud ühingusse Narva osakond 1100 liikmega, Tallinna osakond 600 liikmega, Sindi osakond 600 liikmega ja Tartu osakond 100 liikmega. Kõigi osakondade eesotsas on kohalike käitiste töölisvanemad ja usaldusmehed, kelle juhtimisel osakonnad on näidanud jõudsat arengut.

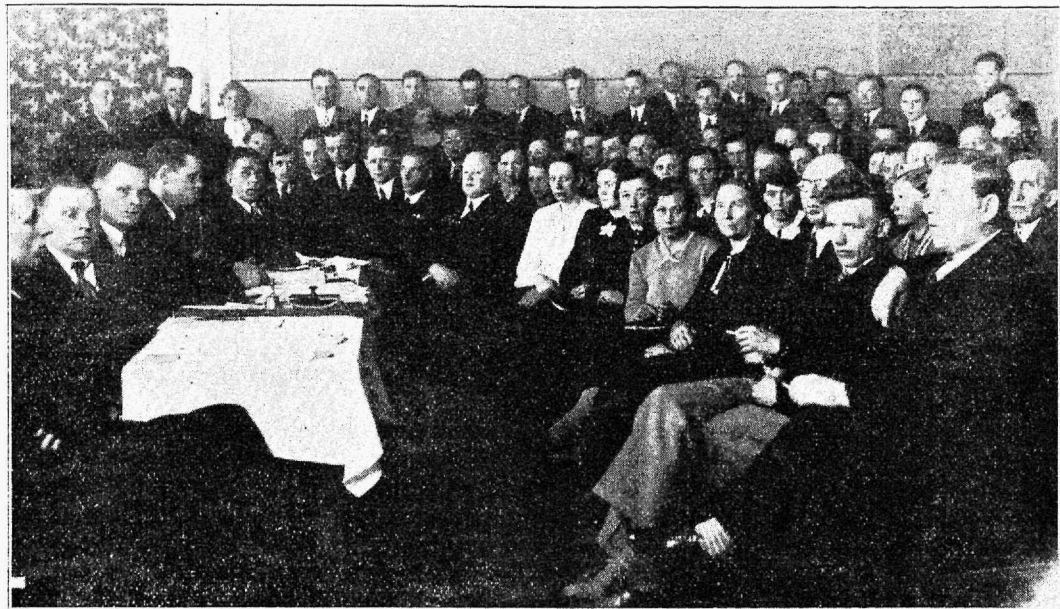
Rahalise aruande esitab A. Jaanus Eesti Tekstiiltöölise ühingu ainuke-seks alusvaraks oli Tallinna osakonna toetus ja Skandnaavia Tekstiiltöölise Föderatsiooni organiseerimistoetus Kr. 400.— Kuludeks on läinud peamiselt organisaatori tasu, sõidukulud ja postikulud. Kokku Kr. 235.65. Praegu ühingu kassas Kr. 169,35.

Sindi streigi toetuse aruanne on toodud teisel.

Läbirääkimistel võtavad sõna A. Tilk Narvast: Osakonna organiseerimine on olnud suur töö, kohalikud töölisenõukogud on üksmeeles seda töö teinud, töö on vilja kannud; praegu on koondunud osakonna ümber 1100 töölise, kõige enam on osakonna liikmeid Kreenholmist, siis Linavabrikust, vähem Kalevivabrikust. „Villast“ on tulnud liikmeid, kus hiljuti valiti ka töölisenõukogu. Narva osakond loodab liikmete arvu viia aasta lõpuks 2.000 peale.

Pärnu esitaja selgitab organiseerimistöe raskusi; ettevõtjad terroriseerivad organiseerimistöe tegijaid. Töölisenõukogu valimised on käimas a.-s. „Linavabrikus“, kust vallandati valimiskomisjoni liikmed. Pärnus on praegu tekstiiltöölised organiseerunud üldühingu sektsiooni ümber, lähemal ajal tahetakse aga ellu kutsuda E. Tekstiiltöölise ühingu Pärnu osakond.

J. Kuller Sindist tähendab, et peale streiki võib märgata direktiooni viisakamat käitumist töölisega. Osakonnal puuduvad praegu sobivad ruumid, kui neid leitakse, tahetakse sise-mist tegevust süvendada. Juba praegu kuulub osakonda üle poolte kohalike töölise, ülejäänud osa liitumine käib

Tekstiiltöölise kongressist osavõtjaid.

hooga. Aasta lõpuks loodetakse koondata osakonda 100% töölisi.

A. Erdmann Tartust ütleb, et Tartu osakonna organiseerimine on hoogsalt käimas. Tartus on tekstiiltöölisi 300—400, kellest juba 20% kuulub osakonda. Palgad on viletsamad kui vlist kusagil mujal: 9—35 kr. kuus. Töölised on teinud korduvaid katseid töölisvanemate valimisteks, ent tööandjate sabotaaži tõttu on need nurjunud.

Osakonna kaasabil loodetakse palkade parandamiseks ja õiguslike olukordade jaluleseadmiseks tõhusat tööd teha.

B. Heisert Tallinnast teeb ettepaneku tegevuse ja rahaline aruanne heaks kiita.

Ettepanek võetakse ühel häälel vastu, aruanded on heiks kiidetud.

V. Jaanus teeb ettepaneku vastu võtta resolutsioon Pärnu Linavabriku a.-s. töölisnõukogu valimiste kohta; milles avaldatakse protesti ettevõtja surve vastu valimiskäigule.

Resolutsioon võetakse vastu ühel hääl.

Ühingu tegevuskava esitab A. Jaanus.

Lühidalt sissejuhatuses puudutades tekstiiltööstuse olukorda üldse, seab ülesse tähtsamad tegevuse jooned:

- 1) **Organiseerimistöö** peab käima senise hooga edasi, aasta lõpuks peame koondata oma ümber 5.000 töölisi, — milline töö on küll pingutav, kuid mitte võimatu.
- 2) **Palgaaktsioonide juhtimine** tuleb võtta igal pool osakondade kätte. Neid tekib tihti spontaanselt, ettevalmistamatult — kohaliku osakonna ülesandeks on neile anda kindel suund ja eesmärk, et püstitatud nõudmised leiaks tähelpanu ja läbiviimist.
- 3) **Töölisnõukogude valimisi** korraldada, selleks kasutada kõiki organiseerimisevahendeid.
- 4) Kui on organiseerimistöö vilja kannud, konjunktuur selleks soodus, — siis tuleb hakata ette valmistama **kollektiivlepingu** sõlmimise nõudmist, milline leping peab sõlmitama ühingu ja ettevõtjate vahel. Kollektiivlepingu tähtsust ja kuju peab hakkama selgitama ja propageerima.
- 5) **osakondade siseelus** tuleb luua tihe usaldusmeeste võrk, kelle kaudu juhatusel oleks side liikmeskonnaga. Osakonna majanduse huvides peavad usaldusmeeste kaudu laekuma liikmemaksud korralikult.

Tööliskultuuri levitamine osakonnas peab sündima loengute, õpiringide ja kursuste näol. Meelelahutuslikus osas tuleb korraldada spordiringe, jalutus-

käike, kirjanduse ja muusika harrastamist.

Kokkuvõttes osakondade töö pearõhk tuleb panna organiseerimistöele, liikmemaksud peavad korralikult laekuma — palgavõitluste juhtimine peab sündima osakondade kaudu, tuleb asuda kollektiivlepingu sõlmimise eeltöödele, kultuuritööle peab rajama kindla aluse.

Tegevuskava esitaja teeb ettepaneku vastu võtta järgmine resolutsioon:

Esinduskogu tunnistab, et tekstiiltöölise organiseerimise tõttu kujunes palgatase palju madalamaks kui tööstuse kandevõime seda oleks õigustanud;

et palkade suuremaulatuslik tõstmine oleks olnud põhjendatud juba enne kriisi, seda enam aga praegu, kus toorainete hindade languse ja ratsionaliseerimise tõttu on toodang töölise kohta suurenenud 1929. a. võrreldes 50%;

et Eesti tekstiiltööstuse olukord on ametlikult poolt tunnustatud enam kui rahuldavaks, mis kohustab seda maksimaalset miinimumile vastavaid palku.

Arvestades neid asjaolusid, seab Eesti Tekstiiltöölise Ühingu esinduskogu ühingu tegevuse lähemaks sihiks palkade suuremaulatusliku tõstmise kogu tekstiiltööstuse ulatuses.

Selle sihi saavutamiseks nõuab Eesti Tekstiiltöölise Ühingu:

1) palgavõitluse vabaduste kitsendamise kaotamist;

2) palgakõrgenduste kindlustamist kollektiivlepingute sõlmimise teel ametiühingu ja tööandjate vahel.

Kui töötülid antakse siiski sunduslikule otsustamisele töötülide lahendamise komisjonile, võivad töölised neid otsuseid tunnustada ainult siis kui:

1. Komisjoni poolt korraldatakse erapooletu ekspertiisi.

2. Kui ekspertidele võimaldatakse tutvumine tööstuse äriraamatutega.

3. Kui ekspertide seisukohad tööstuse kandevõime kohta tehakse töölisele ja avalikkusele teatavaks ja

4. kui komisjoni otsus kujuneb vastavalt ekspertide tulemustele.

Esinduskogu on veendunud, et senised palgakõrgendused tekstiilkäitistes komisjoni otsuse kohaselt on liiga väikesed ning, et suurema palgakõrgen-

duse takistamine komisjoni poolt ei ole põhjendatud.

Läbirääkimistel tegevuskava kohta V. Mölder Narva st teeb ettepaneku vastu võtta järgmine resolutsioon: **Eesti Tekstiiltöölise Ühingu I esitajatekogu koosolek peab eriti kiireks vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamise seaduse elluviimist.**

A. Jaanus poolt esitatud resolutsioon tegevuskava juure pannakse hääletusele ja võetakse ühel häälel vastu.

V. Mölder poolt esitatud resolutsioon võetakse ühel häälel vastu.

Tegevuskava kinnitatakse.

Liikmemaksude kindlaksmääramisel võttis esindajatekogu vastu järgmised normid:

Osakonnad maksavad ühingu üle 30% laekunud liikmemaksudest, mida tasutakse ühingu 4 korda aastas.

Laekunud liikmemaksudest ühingu juhatus paneb 30% streigifondi.

Läbirääkimistel liikmemaksu suuruse üle osakondade esitajad avaldasid soovi, et see maks ühingu korralikult tasutakse, et meie streigifond oleks tugevam ja keskühing võimsam.

Üksikliikmete liikmemaksude aluseks võeti vastu kategooriate süsteem, millisele maksusüsteemile lähevad osakonnad üle kokkuleppel keskjuhatusel määratud tähtajal. Liikmemaksu normid oleksid järgmised:

I kategooria	20	enti	kuus
II	25	„	„
III	30	„	„
IV	40	„	„
V	50	„	„

Igal üksikliikmel on võimalus valida endale liikmemaksu suurus, millele vastavalt saab ta töötaoleku ja streigi korral toetust.

Eelarve 1936. a. peale kandis ette A. Jaanus:

Eelarve 1936. a.

Sissetulekud:

Kassa saldo	Kr.	164.35
Osakondade liikmemaksud		
Keskühingule	„	1188.—
Toetused	„	840.—
Mitmesugused tulud	„	100.—

Kokku Kr. 2292.35

Väljaminekud:

Töövõitluste toetuseks	Kr.	350.—
Liikmemaksust ET. Keskliidule	„	264.—
R. Tekstiiltöölise Liidule	„	643.50
Organisaatori tasu	„	540.—
Sõidukulud	„	126.—
Ruumide üür	„	90.—
Inventaar	„	100.—
Kantselei kulud	„	100.—
Mitmesugused kulud	„	78.85
Kokku	Kr.	2292.35

Eelarve kinnitatakse ühel häälel.

Ühingu juhatus

valiti 9 liikmeline: Arnold Jaanus, Heinrich Roog, Vladimir Kurnosov ja Voldemar Ado Tallinnast; August Anijago ja Voldemar Mölder Narvast; Jakob Kuller ja Johannes Johanson Sindist ja Aleksander Erdmann Tartust.

Revisjonikomisjon valiti 5-liikmeline: Arnold Tilk ja Eugenie Varšavsky Narvast; Nadežda Tihanova Tallinnast; Aleksander Kuller Sindist ja Evald Rätt Tartust.

Valimised toimusid lahtiselt ja ühel häälel.

Kuna tekstiiltöölise kongress oli esimene, siis tuli ülemaalse organisatsiooni töö ühtlustamiseks ja koordineerimiseks vastu võtta terve rida kodukordi, mis hõlbustavad ja tsentraliseerivad osakondade tööd.

Asjaajamise kodukord võeti vastu ühe väiksema parandusega.

2. Töövõitluste kodukorra vajadust selgitab J. Mikkelson, rõhutades

töövõitluse juhtimist ametiühingust, kelle kaudu saavutatakse kindlamaid võite.

Töövõitluste kodukord, mis Eestis üks moodsamaid, võeti vastu ühel häälel.

3. Töövõitluste toetuskassa kodukorra kohta annab seletusi J. Mikkelson, selgitades keskkassa korraldust toetuste maksmisel.

Töövõitluste toetuskassa kodukord võetakse ühel häälel vastu, samuti töötaoleku toetuskassa kodukord, mis asub osakondade juures, kuna töövõitluse ja töövõitluste toetuskassa kodukord maksub ülemaaliselt.

Algatatud küsimuste all küsitakse seletust töölistekoja struktuuri kohta, mida seletab L. Metslang.

Lõpuks tervitavad väliskülalised. A. Andersen ütleb, et kongressi muljed on talle sügavaks elamuseks eesti tekstiiltöölise võimsast tahtest oma olukorra parandamisel. Ei tohi kunagi aga leppida piskuga, vaid tuleb ka töölisliikumise tulevikku silmas pidada, rahvusvaheline koostöö peab muutuma tihedamaks. Oma muljed lubab anda sms. Andersen edasi Norra ja Rootsi tekstiiltöölisele, kelle moraalne ja majanduslik toetus peab kestma Eesti tekstiiltöölisele.

Sms K. V. Syrjanen on vaimustatud, et noored töölised juhivad Eesti Tekstiiltöölise ühingu, kellele vaimustus ja energia peavad vilja kandma. Palub tulla külla Soome Tekstiiltöölise Liidu 30-a. juubelile, mis peetakse suvistepühil Tampere.

A. Jaanuse ja H. Roogi lõpusõnade järgi lõpeb üksmeelne ja viljakas I tekstiiltöölise kongress.

Kaevandustöölise kongress.

Kaevandustöölise ühingu esindajatekogu koosolek peeti Kohtla-Järvel 24. mail s. a. Koosoleku avas A. Allmann, märkides, et käesolev esindajatekogu koosolek on esimene selletaoline oma osavõtjate arvu poolest, sest koosolekul on esindatud Kaevandustöölise ühingu Kiviõli osakond 450 liikmega. Küttejõu osak. 138 l., Vaivara osak. 33 l., Kohtla-Järve 99 l. ja Kohtla

68 l.; kokku 788 l. Liikmete arv näitab tõusu kõikides osakondades järjekindlalt. Esindajatekogu koosolekut juhatsid J. Koort ja N. Lesevits; protokollid J. Salnikov ja Kudravtsev.

E. T. Keskliidu nimel tervitas I. Metslang, kes ka hiljem refereeris meie majanduse olukorrast ja praegusest momendist, leides, et majanduslik

elavnemine pole avaldunud palkade tõusus. Needki palgatõusus, mis viimasel ajal on leidnud aset, on sündinud ametiühingute poolt tööandjaile pealesurutuna. Sellepärast ei jää töölistel muud abinõu oma olukorra parandamiseks, kui koonduda 100%-liselt oma ametiühingute ümber.

Lähem tegevus.

E. Plakk refereeris kaevandustööliste lähemast tegevuskavast. Organisaatsiooniliselt tuleb uuel ühingu juhatusel hoida kõige tihedamat kontakti liikmete, keskjuhatuse ja osakondade vahel. Jõudumööda tuleb teostada töövahetalitust kaevandustöölistele ja isegi koostöös teiste ametiühingutega, nagu hiljem sõnavõtjate poolt seda mõtet täiendati. Tööturust tuleb luua alaline ülevaade. Kaaluda tuleks tulevikus tihedama kontakti loomist ka naabermaade ametiühingutega ja oma häälekandja väljaandmise küsimust kahes keeles, sest keskliidu häälekandja „Tööliste Hääle“ ei suuda mahutada kõiki materjaale, mis puutuvad kaevandustöölistesse. Tarbekorral kutsutakse ellu osakondades sektsioonid erikutselade järele ja püütakse tõmmata kaasa ametiühingusse kõiki neid, kes seni jäänud passiivseks.

Kaevandustööliste palgad vajavad ühtlustamist, sest olud kõikides kaevandustes ja õlivabrikutes on jämedates joontes enam-vähem sarnased. Tööja palgaolud tulevad korraldada kollektiivlepingutega ja juba aegsasti osakondades alustada sellekohaste eeltöödega tööde hinnakirjade koostamiseks.

Edaspidises tegevuses tuleb panna erilist rõhku töötervishoidlike tingimuste parandamisele kaevandustes ja õlivabrikuis. Viimastes tuleb nõuda paremat ventilatsiooni ja kaevandustes paremaid kaitsevahendeid. Toitainete- tung nõuab tunduvalt parandamist.

Tööaja lühendamisele tuleb panna enam rõhku ja edaspidises tegevuses järjekindlalt seada üles 40-tunnilise töönädala nõue, sest kaevandustöö on oma iseloomult raske ja tervisttaptev.

Sotsiaalkindlustuse alal kaevandustöölised vajavad enam kui mõni teine kutseliik vanaduse- ja invaliidsuse vastu kindlustamist. Erilist rõhku tuleb panna kutsehaiguste uurimisele. Asi on arenenud nii kaugele, et mõnel pool ei taheta enam üle 30 aastast töolist tööle võtta, sest kardetakse, et vanem tööline muutub liig kiirelt invaliidiks ja võib tuua vabriku või kaevanduse juhatusele majanduslikke sekeldusi.

Peale elavat sõnavõtmist tunnustati hiljem vastavates resolutsioonides eeltoodud mõtted mõningate täiendustega vastuvõetavaks ja asuti töövõitluste toetuskassa korra arutamisele, mille üle andis selgitust keskliidu org. J. M i h k e l s o n. Töövõitluste kord ja -toetuskassa kord võeti esitatud kujul vastu.

Ühingu põhikirja muutmine otsustati võtta ühe järgmise esindajatekogu päevakorda.

Ühel häälel otsustati astuda Rahvusvahelisse Mäetööliste Liitu.

Ühingu juhatuse valiti J. K o o r t ja E. P l a k k (Kiviõlist), A. A l l m a n n (Kohtla-Järvelt), I. G o r s c h a n o v (Kohtlast), S i l l a o t s (Kukruselt), R a u s (Küttejõust) ja V. L a a d o n (Vaivarast). Sellega on juhatuses esindatud kõik tähtsamad kaevandustööala keskused, mis koostöö ja side mõttes väga tarvilik. Revisjoni komisjoni valiti: S a l n i k o v, L e s e v i t s ja A k s e n t j e v.

Liikmemaksudeks otsustati määrata meestöölistele 25—50 senti kuus ja naistöölistele 20—40 s. kuus. Liikmemaksust läheb 50% ühingu keskjuhatusele ja laekunud liikmemaksust 30% töövõitluste toetuskassasse. Tööriikas koosolek kestis 7 tundi.

Tööõiguse allikaid.

Ilmar Rebane.

Tähtsamat kirjandust: Hugo Sinzheimer: Grundzüge des Arbeitsrechts, Jena, 1927. Dr. Walter Kaskel: Arbeitsrecht, Berlin, 1932: Herausgegeben von Dr. H. Dersch; id.: Das neue Arbeitsrecht, Berlin, 1922. Hans Potthoff: Ar-

beitsrecht, Berlin, 1928. A. Piip: Rahvusvaheline õigus, Tartu, 1936.

Tööõiguse all mõistetakse õiguse haru, mis normib kehvastiku, s. o. proletariaadi õigusi ja

kohustusi. Õpetuse all tööõiguse allikaist vaadeldakse tööõiguslike normide avaldumise vorme. Tööõiguslikud normid avalduvad jaolt riiklike, eriti seadusandlike organite õigusloomingus, jaolt n.-n. autonoomselt loodud tööõiguses, jaolt aga töötavaõiguses ja rahvusvahelises tööõiguses.

1. RIIKLIK TÖÖÕIGUS. Ehk küll laiemas mõttes kogu õigus ja ka tööõigus üldse on riiklik, võib kitsamas mõttes riikliku tööõiguse all mõista seesugust tööõigust, mis väljendub riiklike, õigustloovate, eriti seadusandlike organite õigusloomingus. Eelnevas mõttes tulevad kehtiva õiguse seisundilt arvesse rahvas, riigikogu ja riigivanem, kui organid, kes on varustatud seadusandliku võimuga ja organid, kes evivad määrusandlikku võimu.

Nimetatud asutiste õiguslooming tööõiguse alal evib kahekülgset loomust. Tööõigus on nimelt eriõigus, tööliklassiõigus ja sellisena tuleb ta nähtavale tööõiguslikes eriseadusis. Teiseltpoolt võivad aga ka mitmesugused üldseadused sisaldada üksikuid tööõiguslikke eeskirju. Kaasajal, vastavalt tööõiguse tähenduse suurele kasvule, võib tähele panna, et töö- ja töölis-suhteid korraldatakse ikka ülekaldavamalt tööõiguslikes seadusis, mis oma kehtejõu laiendavad kogu proletariaadile, ja on sellisena kehvastikku käsitlevad eriseadused. Vastupidi, järjest väheneb tööõiguslike normide arv mitmesuguseis üldseadusis, mis tavalisti riivavad vaid mööda minnes üksikuid rahvastiku gruppe ja liikmeid, või käsitlevad tööõiguse üksikuid erikiisimusi, samuti mööda minnes.

Riiklik tööõigus kitsas mõttes jaguneb seadusis avalduvaks ja määrusis avalduvaks tööõiguseks. Erinevalt teistest õigusharudest evib eriti suurt tähendust just määrusis avalduv tööõigus. Määrusandliku võimuga tööõiguse valdkonnas on varustatud niihästi puhtriiklikud organid, riigivanem, sotsiaalminister, kui ka avalik-õiguslikud omavalitsuskogud, n. kinnitussõukogogu. Tingitud on see asjaolu tööõigussuhete ääretust mitmekesisusest. Arusaadavasti evib siin tähendust tööõiguslike määruste seaduspärasuse kontrolli küsimus.

2. AUTONOOMNE TÖÖÕIGUS. Riiklike organite tegelus ei ole piisav töö- ja töövõtjatesuhete küllaldaseks normimiseks. Riiklike, õigustloovate organite õigus on tihtipeale paindumatu ja skemaatiline, suutmata jälgida vahelduvat ja mitmekesist ühiskondlikku arengut. Ka on ühiskondlikud jõud tihti liiga tugevad ja meelevaldsed selleks, et tõelikult painduda riiklike organite õigusloomingule. Nii tekivad õigusetud tühikud, mis vajavad täitmist. Mida intensiivsem on ühiskondlik areng, seda häirivamana tundub see vastuolu. Nimetatud õigusetu tühik on kõrvaldatav vaid sel teel, et organiseeritud ühiskondlikud jõud asuvad ise autonoomselt looma õiguslikke norme. Nende ühiskondlike jõudude õiguslooming on küll ka laiemas mõttes riiklik õigus, riigi poolt lubatud, nende tekkimine on teatud piirides hoitav ja kindlas menetluses sündiv looming, kuid riiklikest õigusloomingu orga-

neist on see autonoomne õiguslooming sõltumatu.

Organiseeritud ühiskondlike jõudude õiguslooming evib eriti suurt tähendust kiiresti vahelduvaid suhteid normiva tööõiguse valdkonnas. Sellise õigusloomingu avaldumise norme tööõiguses nimetatakse tööõiguseks ja tema aluseks on kollektiivleping, kollektiivne, tööõiguslik normileping. Siin ei ole tegu eraõiguslike kohustuslepingutega, vaid tõelike, objektiivsete õigusnormide loomisega kahepoolset kokkuleppel. Seesugune kollektiivne leping kehtib hoolimatult ja sõltumatult temale abistatute tahtest ja tema loojate edasisest olekust. Tema kehtib ka siis, kui need, kelle suhtes kehtib see kollektiivne leping, autonoomse tööõiguse vorm, teda ei tunne ja säilitab oma jõu ka siis, kui tema loojaid enam polegi.

Autonoomse tööõiguse kujunemisega on sündinud määratu murrang tööõiguslikes suhteis. Varem, kui töösuhte korraldati individuaalse töölepingu alusel, tööandja ja üksiku töövõtja vahel, vastavalt seadusis määratud korrale, kandis kogu tööõigus individuaalset joont. Tööõigus ei kehtinud kuigi eelustuslikult kogu kehvastiku kollektiivse õigusena, vaid iga töövõtja töösuhte oli õiguslikult individuaalne. Autonoomne tööõigus on muundanud tööõiguse kollektiivseks tegelikult ja juriidiliselt, rajades n.-n. ametiühingulise tööõiguse. Riiklik tööõigus kitsamas mõttes varem kandis küll kollektiivset ilmet käsitledes kehvastiku klassi ühtlaselt, kuid tegelikult nende normide ulatus oli väike ja nad olid pealegi ülekalduvalt üldiseks raamiks individuaalsele tööõigusele. Selle tõttu võibki üldiselt rääkida autonoomse tööõiguse kujunemiseni tööõigusest, kui üksiku töövõtja töösuhte individuaalsest normijast.

Autonoomne tööõigus avaldub kollektiivlepingus. Kollektiivlepingute all teoreetiliselt mõeldakse seesugust tööõiguslikku autonoomset normiloomingut, mille subjektidena esinevad üheltpoolt töövõtjate kollektiiv ja teiseltpoolt tööandja või tööandjate kollektiiv. Kuna tööõigus on kehvastiku eriõigus, siis ka kollektiivlepingute-õiguses evib kesket tähendust töövõtjate kollektiivi mõiste, nagu tööõiguses üldse tähtsust evib töövõtjaskonna mõiste.

Töövõtjate kollektiiv võib olla kas käitis- või kutsekollektiiv. Vastavalt sellele jagunevad kollektiivlepingud käitis- või tariiflepinguiks.

Töövõtjate käitiskollektiivi all mõistetakse ühe käitise töövõtjaskonna ühistist. Sele kollektiivi seaduslikuks organiks on käitisvanem või käitisnõukogu. Autonoomne tööõigus ja selle alusel loodud töösuhted, mille loojana esineb üheltpoolt tööandja või tööandjate kollektiiv ja teiseltpoolt töövõtjate käitiskollektiiv, eriti oma seadusliku organi, — käitisnõukogu, resp. käitisvanema — kaudu avaldub käitislepingus.

Käitisleping on kaheldamatult üks kollektiivlepingu liik. Kui väidetakse, et ainult tariifleping on kollektiivlepinguks ja kollektiivlepingute õigus ei tunne käitislepingut, siis

see seisukoht pole õige ei teoreetiliselt ega kehtiva õiguse seisundilt. Käitislepingut tunnevad nihästi teiste maade tööõiguslikud süsteemid, kui ka Eesti tööõigus. Meie õiguses tuleb mõista käitislepingute all „Töötülide lahendamise seaduses“ töötülide lahendamise komisjoni lepitusmenetluses saavutatavat kokkulepet, milles ühe kontrahendina esineb käitiskollektiiv oma esinduse kaudu. Kui „kollektiivlepingute seaduses“ kollektiivlepingu mõistet tarvitatakse tariifilepingu mõistes, siis on seal tegu ainult terminoloogilise küsimusega.

Eelneva seisukoha praktiline tähendus on suur ja seisab selles, et käitisleping jagab täiel määral autonoomse tööõiguse iseloomu, olles tõeliseks positiivseks õiguseks.

Iseküsimus on, kuidas ametiühingulis-poliitiliselt hinnata käitislepingut, milline probleem ei ole juriidiline. Arvestades asjaolu, et käitiskollektiivi esindus, käitise nõukogu liikmed, on tööandjaga sõltuvas töösuhetes, ei saa nad igakord mitte küllalt sõltumatult esindada käitiskollektiivi huve, pealegi kui nende esindusfunktsioon vältab ainult töösuhete kestvusel, jõudu ja sõltuvust omandab käitise nõukogu ainult teda kaitsva ametiühingu kaudu, kes on kõige sobivam töövõtjaskonna kollektiiv autonoomse tööõiguse subjektina. Selletõttu on tegelikult palju enam tähtsust omandanud tariifilepinguis avalduv autonoomne tööõiguslooming, n.-n. ametiühinguline tööõigus. Tariifilepingu all mõistetakse sellist kollektiivlepingu liiki, s. o. autonoomse tööõiguse avaldumise vormi, mille loojana esineb üheltpoolt töövõtjaskonna kutsekollektiiv ja teiselt poolt tööandja või tööandjate kollektiiv. Töövõtjaskonna kollektiivi ehk ametiühingu all mõistetakse ühe kutse või tööharu töövõtjaskonna kollektiivi.

Tariifileping välistab täielikult üksiku töövõtja ja selle tahte. Üksik töövõtja ei saa enam „kokkuleppel“ või „vabalt“ oma töösuhet korraldada, vaid ametiühing teeb seda tema eest. Siin ei ole tegu aga mitte lepinguvabaduse piiramisega, sest ükski töövõtja individuaalselt seda tegelikult ei evi, vaid selle teostamisega, mida suudab vaid töövõtjaskond kui kollektiivne jõud.

3. TÖÖ TAVAÕIGUS. Tava - (kombe-) õigus evib tööõiguses sama tähenduse kui teisteski õigusarudes. Eriti on aga tavaõigusel suur tähendus töövõitlusõiguses, nimelt ametiühingute pruukidel. Samuti evib tähendust

töö- (sotsiaal)ministeeriumide ja teiste haldusasutiste tegelusest sõltuvad tavad.

Laiem pind töötavaõigusel on töövõitluses, kus ametiühingute töövõitluste pidamise tavad ajajooksul on kujunemas õiguslikeks normideks. Samuti aitavad kaasa töötavaõiguse levikule kollektiivlepingud, mille õiguslikke eeskirju tavatsetakse rakendada ka lepinguga mitte seotute suhtes.

Samuti on töötavaõigusel pinda teatud haldusasutiste tegeluse alusel. Kaheldamatult on meil välja kujunemas ajajooksul teatud tööõiguslik tavaõigus töötülide lahendamise komisjoni tegelusest.

Tuleb tähendada, et töötavaõiguslikud normid, kehtides vaikival leppel, umbes autonoomse õigusena, kehtivad vaid niivõrd, kui võrdnad pole muudetud või tühistatud teisest tööõiguslikest allikatest.

4. KOHTU TEGELUS. Kohtu tegelus evib tööõiguse allika tähendust seevõrd, kui võrd kõrgema, resp. riigikohtu otsused, mis on varustatud seadusjõuga, on rakendatavad üle teatud üksikjuhtude piiride.

5. RAHVUSVAHELINE TÖÖÕIGUS. Rahvusvaheline tööõigus ei ole isendast üleriiklik, riikidevaheline õigus, millele üksikute riikide tööõiguslikud süsteemid on alistatud. Kuid rahvusvaheline õigus ja vastavalt sellele ka rahvusvaheline tööõigus võib iga riigi põhiseaduse kohaselt olla pandud kehtima siseriikliku õigusena. Viimasel juhul rahvusvaheline tööõigus on tööõiguse allikaks. Ka Eestis kehtib vastavalt Eesti põhiseadusele üldtunnustatud rahvusvaheline õigus, järelikult rahvusvaheline tööõigus on eesti tööõiguse allikaks.

Tegelikku tähendust sel konstateeringul ei ole palju. Teoreetiliselt ei ole selgust küsimuses, mis on rahvusvahelise tööõiguse üldtunnustatud normid. Igatahes Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni rahvusvaheliste töökongresside konventsioonikavad ei evi õiguslikku iseloomu isendast, vaid alles ümbervalutatult siseõiguseks. Kui aga on tegu rahvusvahelise tööõiguse üldtunnustatud eeskirjadega, siis need kehtivad põhimõtteliselt eo ipso ka meil, olles tööõiguse allikaiks. Viimane seisukoht järgneb kaudsel Riigikohtu otsusest.

Suurem tähendus rahvusvahelisel tööõigusel õigusallikana on Rahvusvahelise töötüli asjade koja tegelusest järgneva, üksikuis riiges ratifitseeritud töökongressioonide täitmise kontrollil, mis aitab tõsta rahvusvahelise tööõiguse tähtsust tööõiguse allikana.

Lutheri tööliste otsuseid.

Aprilli lõpus peeti Lutheri tööliste koosolek, kus võeti vastu järgmised otsused:

Töölisanemate üleriikliku konverentsi asjad. Üldkoosolek ära kuulates aruande viimase töölisvanemate üleriikliku konverentsi tööst ja otsustest, kiidab heaks konverentsil vastuvõetud otsused. Ja leiab, et konverents on suutnud oma töös ja otsustes esile tõsta tööliste peasoovid. Koosolek peab tar-

vilikuks, et Vabariigi Valitsus ja kõik vastavad asutised suhtuksid neisse otsustesse täie tõsidusega ja võtaksid need kiires korras teostamisele. Lutheri töölistel ühinevad täiel määral nende sõnadega, mis töölisvanemate esindaja konverentsi soovil edasi andis riigivanemale vastuvõtul ja jäävad ootama, et neist tehtaks kõik tarvilised järeldused.

Kuna töölistel on meie riigis üheks kandvamaks

ravakihiks, siis tuleb töölisanemate ja ametiühingute seisukohtadesse ja ettepanekutesse suhtuda täie tõsidusega.

Vanaduse- ja invaliidsuse kindlustamise küsimus. Lutheri tööliste koosolek tuleb astuda asjaosalistele asutistele veelkord meelde, et ikka on veel teostamata vanaduse- ja invaliidsuse kindlustamine, kuigi selle vajadus on leidnud üldist tunnustamist. Koosolek peab tarvilikuks, et see küsimus leiaks lahendamist töölisanemate konverentsi otsuste kohaselt kõige lähemal ajal.

Tööliskoja asjus. Kuna on selgunud vastuviadlematu tõsiasjana, et tööliste töötingimuste korraldamine kõige otstarbekohasemalt võib tulla toime ainult vabade ametiühingute kaudu, siis on tarvilik säilitada tööliliste organiseerimise ja palga võitluse vabadus vaba isetegevuse põhimõtte kohaselt ja selleks peab jääma vabadele ametiühingute tegevusvabadus.

On aga tekkinud vajadus kutsekodade ellukutumine riigipoliitilistel kalutlustel ja seepärast on tarvilikuks peetud tööliskoja asutamine vabade ametiühingute kõrvale. Koosolek asub seisukohal, et tööliskoda peab kujunema täieliseks tööliliste asutiseks, kus valitseks täiel määral tööliliste tahe.

Tehnikute, meistrite, õppinud tööliliste ja kodutööliliste koja asjus. Koosolek ühineb ametiühingute ja teiste tööliliste koosolekute otsustega, et õppinud töölisi-palgalisi ei arvataks ühte kotta tehnikute, meistrite ja väike ettevõtjatega. Meistritel ja ettevõtjatel ei ole mingit õigust nõuda, et töölisi arvataks nendega ühte kotta, kus töölistel ei ole mingit võimalust oma huvide kaitsmiseks. Töölisi ei tohi orgnaiserimises üksteisest kunstlikult lahutada.

Tervitus Sindi. Lutheri töölised tervitavad Sindi töölisi võidetud streigi puhul. Seda võitlust jälgisid kõik töölised täie tähelepanuga. Sindi tööliliste mehine väljaastumine oma õiguste eest oli mõjuvaks õppetunniks kogu tööandjaskonnale, et töölistega ei saa enam ümber käia kui mingi teisejõrgu inimestega. Kui meie edaspidigi toimime oma ametiühingutes sama üksmeelselt kui käesoleval juhul, siis saavutame edaspidi veel suuremaid võite.

Töölisanemate seaduse asjus. Tegelikud kogemused on tõendanud, et töölisanemate seaduses on terve rida puudusi, seepärast koosolek leiab, et seda seadust tuleb kiires korras muuta vastavalt tegeliku elu nõudeile. Eriti on tarvis muuta lihtsamaks üldkogu koosolekute pidamise ja töölisanemate valimiste korda ning võimaldada suuremat kaitset töölisnõukogu liikmetele ja nende asemikudele.

Tasulise puhkeaja küsimus. Koosolek asub seisukohal, et tööliliste tasulise puhkeaja seadust tuleb muuta selles mõttes, et igale töölisele oleks kindlustatud aastas vähemalt kaks nädalat tasulist puhkust ja puhkuse saamine oleks kindlustatud, et tööandjatel ei oleks võimalik keelduda puhkuse võimaldamisest, sel juhul, kui nad tahavad puhkeaja eest maksta erilist tasu puhkust andmata. Samuti tuleb seaduse rikkujate jaoks maksmata panna vastavad karistusnormid.

Organiseerimisküsimus. Organiseerimatus olekus töölistel ei ole võimalik kaitsta oma elulisi majanduslikke ja õiguslikke huve. Eriti on võimatu ametiühinguta parandada palga ja teisi töötingimusi, mis praegu Lutheri töölistel on rasked ja ebaotstarbekohaselt tööliliste seisukohalt hinnates korraldatud.

Seepärast Lutheri töölised otsustavad üksmeelselt astuda E. Ehitus- ja Puutööliliste Ametiühingusse ja koosolek teeb kõigile töölisnõukogu liikmetele ülesandeks täie jõuga asuda organiseerimistöele.

Organiseerimise sihiks on: kui üksmeelselt koondata oma ametiühingu ümber ja kollektiivlepinguga sisse seada parem töökorraldus ja õiglasem töötasu, mis vastab töölilise tööväärtusele.

Koosolek konstateerib täie rahuldusega, et E. T. Keskliit on asunud sellele seisukohale, et ametiühingud ei tohi olla ühegi poliitilise voolu või rühmituse tööriistaks ja hüppelauaks, et ametiühingud peavad tegelema ainult tööliliste tegelikude majanduslike ja õiguslike huvide kaitsmisega ja et Keskliit on sellel alal pidanud kindlat joont. Lutheri töölised asuvad seisukohal, et ametiühingud peavad jääma sellele seisukohale ka edaspidi.

Bedaux süsteemi kohta. Bedaux süsteemi siseseadmisega on osa tööliliste töönormid niivõrd suureks kruuvitud, et neil töölistel on äärmiselt raske ja tervistappev nende täitmine. See tuleb sellest, et töönormide aluste väljaarvestamine on olnud ebaõiglane ja sealjuures ei ole peetud silmas kõiki asjaolusid ning on olnud juhuslik ja osa meistrite kaastööst olenenud.

Seepärast tuleb Bedaux süsteemi alused võtta revideerimisele ja sealjuures tuleb võtta arvesse töölisnõukogu ning asjaosaliste tööliliste arvamisi.

Meistrite küsimusi. Koosolek nõuab, et vabriku valitsus kutsuks korrale ja seaks viisakuse piiridesse kastijaoskonna meistri Nurga, kes töökorraldamise ja juhatamise juures töölisi ebaviisakalt kohtleb.

Koosolek asub seisukohal, et kõik meistrid peavad korralikult ja õiglaselt töölilise tehtud töö üles märkima. Sellel alal on tulnud ette väärnähteid ja arusaamatusi mõninga kastijaoskonna meistri, nagu meister Tuudebergi, tegevuse tagajärjel.

Samuti on tulnud ilmsiks väärnähteid mõne vineeripinkide klotsimärkija poolt, mille pärast selle vahetuse pingimeeskonna vineeri % on vähenenud ligi 20% võrreldes samadel pinkidel teistes vahetustes töötavate tööliliste valmisvineerist. On selge, et märkija on toiminud sihilikult, samal ajal aga vallandati töölisi, keda kahtlustati tööhulga kunstlikus suurendamises.

Koosolek asub seisukohal, et edaspidi kõik meistrid ja tööjuhatajad tegutseksid õiglaselt ja et sellel alal kaoksid kõik väärnähted.

Töölisnõukogu aruandega esines esimees R. Koppelmann. Referaadiga organiseerimisest Keskliidu sekretär L. Metslang.

Ringvaade.

Kiviõlist.

Kaevandustöölise Ühingu Kohtla Õlitöölise Osak. korraldusel peeti 10. mail Kiviõli Osakonna asutamise koosolek. Peale Keskliidu sekretäri referaati kollektiivlepingutest ja Kohtla osakonna sekretäri aruannet koosolevad 156 Kiviõli gruppi kuuluvat liiget otsustasid üksmeelselt oma osakonda luua. Ei võinud tekkida kahtlusi, nagu ei suudaks see osakond olla küllalt elujõuline, sest juba siis kuulus sellesse osakonda üle 300 liikme, praegusel momendil aga juba üle 450 liikme. Koosolekul valiti uue osakonna 7 liikmeline juhatus koosseisus: V. K l i m õ č, V. P r o s t o s e r d o v, J. T u u d e r, I. V i i l o p, A. L i p p, A. K u d r j a v t s e v ja E. P l a a k k.

Peale muude põhikirjaliste valimiste koosolek võttis ühel häälel seisukoha, asuda otsekohe Kiviõli käitise töölisnõukogu valimisi ette valmistama. Samas otsekohe alustati allkirjade korjamist. Aplauside saatel kirjutasid esimestena alla üksikud, neile järgnesid kõik koosviibijad. Tuli toime Kiviõli ajaloos esmakordne töölise kodanikujulguse avalik demonstratsioon.

Jatkuva üksmeelega otsustati valimisteks esitada ametiühingu nimekirja, mis samas koostati, valides sinna juhatuse, rev.-komisjoni ja juhatuse kandidaatide hulgast 12 samas käitises töötavat töolist.

Esimne üldkogu koosolek peeti juba 15. mail. Päris põhjendatult ei saadud sel päeval vajalikku osavõtjate arvu kokku, väga paljud töolistest vahetusliku töö tõttu mäeosakonnas äripäevil ei saanud parema tahtmisega juures koosolekule ilmuda. Töölise vähene ilmumine ettepäeval nähtavasti julgustas tööandjat tarvitama väiklasi surveabinõusid, mitte lastes koosolekule mõnda töolist, kes ettevõttes töötanud juba kuude jooksul kuid seadusest möödahiilimiste tõttu veelgi ei oma palgaraamatut.

Märkimisväärne on sel puhul 3. jsk. tööinspektori seisukoht, kes sel puhul väitis, et see ei olevat veel valimisõiguse teostamise takistus, kui otsekohe füüsilise jõuga pole töolist koosolekust emale tõrjutud. Tähenab, minnes koosolekule, tuleb töölisel ennem veidi tegeleda raskejõustikuga...

Kõikide võtete kiuste sai ometi 17. mai teiseks ajalooliseks päevaks Kiviõlis. Teiskordsel üldkogu koosolekul ületati ikvorum kaugelt, võeti vastu ka üldkogu kandidaadidena ametiühinglaste nimekirja ning anti ettevõtte juhatuse seniste septsuste üle huvitav arvustus kestvate aplauside saatel. Töölise arvamise ütlesid julgelt välja J. K o o r t ja A. L i p p. Kohalviibiv direktor ei suutnud enda kaitselks muud ette tuua, kui et tema varemalt pole pidanud töölisnõukogu valimisi seaduslikuks... Veel nädalat poolteist — ja valides ära töölisnõukogu, Kiviõli tööliskond on kaotanud aastaid kestnud alandava olukorra.

Küttejõus

peeti oma osakonna asutamise koosolek 17. mail, samal ajal, kui Kiviõlis juba kasutusele

tuli organisatsiooni autoriteet. Selleks päevaks oli sealne liigete arv tõusnud juba 130-ne peale, mis võrreldes sealse eriti hirmutatud tööliskonnaga pole mitte väike arv. Ka seegi koosolek oli küllaldaselt üksmeelne, ka seal asuti otsekohe algatama töölisnõukogu valimisi, samuti määrati kindlaks ametiühingu nimekirja ja 5 minutiga anti kahekordselt vajalik hulk allkirju üldkogu kokkukutsumiseks. Valiti 5-liikmeline juhatus, koosseisus: M. A k s e n t j e v s k i, A. S i m m, J. K r i i s, A. V o l f r i e d ja G. S e m j o n o v.

Küttejõu töölised olid hästi teadlikud, et Kiviõli töölise võit on ka pooleldi nende võidu pant.

21. mail peeti Küttejõu kaevanduse töölise koosolek, kus seati ülesse töölisnõukogu kandidaadid.

Tartu Töölisühingute Keskliidu

nõukogu aasta koosolek peeti 30. aprillil. Koosolekul kinnitadi ja kiideti hääks ühel häälel kassa ja tegevuse aruanne.

Tegevuse aruandest nähtub, et möödunud Keskliidu tegevuse aasta on olnud kõikiti tagajärerikas. Aasta alul oli Keskliidu ümber koondatud ametiühingutel 444 liiget, aruande momendil üle 1200 liikme. On arendatud hoogsalt organiseerimise tööd ja aidatud kaasa üksikute ametiühingutele nende võitluses töölise majandusliku olukorra parandamiseks. Aruande aasta jooksul on peale paari erandi, kõigis ametiühingutes olnud tuntav liikmete juurekasv, üksikute koguni kuni 500%.

Uus eelarve kinnitati Kr. 3.525,15 suuruses, milles liikme mkasu ette nähtud Kr. 1.100. Uute juhatuse valiti: K. J a l a k, esimees; A. P a n k, sekretär; J. K i l k, laekur ja O. H i r c h s, A. K i v i, J. M e o s ning K. L õ h m u s. Peale viimase kahe on kõik vanad juhatuse liikmed.

Tegevusakvas on ette nähtud: tõsta liikmete ametiühingute tähtsust, selleks pidada avalike koosarv vähemalt 2000 peale. Selgitada töölisele olekuid ja anda välja „Töölise Hääl“ Tartu erinumbrer või lasta trükkida mõni teine trükitöö. Panna rõhku noortöölise organiseerimise peale ametiühingutesse, et oleks alati olemas tarvilik arv ametiühinglasi juhte. Selleks korraldada noortöölisele settevuse ringe ja gruppe. Muretseda luba korjanduseks maja fondi täiendamiseks ja katsuda muretseda ametiühinglastele ühiselt odavama hinnalist küttematerjali.

Maalrite tegevuse kohta.

Tallinna maalrid, pidage meeles, et ühenduses on jõud. Kinnjutage kõik endid ametiühingu liikmeks, ainult siis võib ühing palgavõitluses võitjaks tulla. Praegu peab ühing ettevõtjate ühingu läbirääkimisi kollektiivlepingu sõlmimise ja palgakõrgenduse suhtes. Kõik ametiühingu liikmed on kohustatud oma sõpru ja tuttavaid soovutama ametiühingu liikmeks astuma. Ühingu kantseleitunnid on igal kesknädalal õhtul kellal 7—9 avatud Pärnu maanteel 41.

Meie praegused palgad ei vasta elukallidusele, meil on hädavajalik neid tõsta, mida aga ettevõtjad vabatahtlikult ei tee. Käesoleva aasta 19. veebruaril otsustas ametiühing alustada ettevõtjatega läbirääkimisi kollektiivlepingu sõlmimise ja palgaparanduse suhtes. Kiri sai neile järgmisel päeval edasi antud, sellest on möödunud 3 kuud ja meie ei ole sammugi edasi saanud, oleme omalt poolt saanud esindaja suusõnalisele läbirääkimisele. See ka ei annud tulemust. Viimase kirja saatsime 13. mail, andes neile aega 26. maini vastuse andmiseks. Mida nad vastavad, jääme ootama?

Pärnu föölistkoosolekuid.

Pärnus on käesoleval kevadel reas käitistes esmakordselt läbi viidud töölisanemate valimised. 14. mail korraldati töölisanemate kandidaatide ülesseadmiseks koosolekud H. D. Schmidt'i saeveskis ja Pärnu Linatööstuse a.-s. vabrikus, kus mõlemal koosolekul kõneles Keskliidu abisekretär A. A. Ben töölisanemate ülesannetest. Tööandjad on töölisanemate valimiste vaenulikud, eriti linavabrikus, kus enne ja pärast koosolekut on tarvitusele võetud kõik abinõud valimiste nurjaajamiseks.

15. mail oli Pärnu rahvamajas avalik tööliste koosolek, kus A. A. Ben kõneles vanaduse ja invaliidsuse kindlustusest, ning töötingimuste korraldamisest töötülide lahendamise seaduse raamides. Avalikule koosolekule järgnes säälsamas saeveskitöölise koosolek ja „Tööliskodus“ ehitustöölise koosolek. Kõik koosolekud olid rahvarikkad.

Rahvamaja koosolekul võeti vastu otsused, et vanaduse ja invaliidsuse kindlustus viidaks ellu ja töötülide lahendamise seadus muudetakst töölisanemate viimase konverentsi otsuste kohaselt.

Kaevandustöölise Ühingu

tegevus on arenenud väga aktiivseks. Koosolekuid on peetud pea igal puhkepäeval. Ametiühingu liikmete arv kasvab ennennägematu kiirusega. Kuna algul oli organiseerimistöö raske, siis kuulusid Kiviõli töölised Kaevandustöölise Ühingu Kohtla Õlitöölise Osakonda. Nüüd aga liikmete arvu kasvades on asutatud Kiviõlisse iseseisev Kaevandustöölise Ühingu osakond, samuti Küttejõusse. Kiviõli osakonnas on liigete arv juba tõusnud 450-le ja Küttejõus ligi 150-le. Mõlemas suuremas erakaevanduses puudus seni töölisnõukogu. Uued ametiühingu osakonnad on asunud aktiivselt töölisanemate valimiste teostamisele ja lähemal ajal toimuvad mõlemas kaevanduses esimesed töölisnõukogu valimised.

Mõni aeg tagasi oli vene ja eesti rahvusest tööliste vahel teatavad vastuolud, kuid neistki küsimisist on saadud viimasel ajal üle. Koostöö areneb ladusasti kõigi tööliste vahel vaatamata rahvusele ja keelele.

Kaevandustöölise osakondade jõudne kasv ja areng viimasel ajal põhjustab lootuse, et kaevandustöölise arvukas pere juba käesoleva aasta lõpul organiseerub suuremas ulatuses. Kui kaevandustöölised on organiseeritud, siis on neil võimalik viia läbi ka oma olukorra parandamine. Kaevandustöölise madalad palgad ja äärmiselt raske ning tervist taptev töö on põhjuseks, et juba ligemas

tulevikus tuleb palkade tõstmise küsimus võtta päevakorrale. Õlitööstuses on kõrgekonjunktuuri aeg. Tellimisi ei suudeta nõuetaval määral täita, samuti põlevkivi järele on tõusnud nõudmine õlivabrikute kivitartvuse tõustes. Et õlitööstusse paigutatud kapital end tasub, seda tunnistab alaline õlitööstuse laiendamine. Nii riik kui ka erakäitised on oma õlivabrikuid laiendanud. Senistele lisaks on hakanud tööle kaua aega seisnud rootslaste käitis Türsamäel n.-n. Eestimaa Õlikon-sortsium. Ka Türsamäel on kaevandustöölise ühingu oma usaldusmeeste grupp ja on ainult ajaküsimus, millal sealgi kutsutakse ellu ametiühingu osakond. Kaevandusrajoonis ainult Kunda tsemendi vabriku ja Ubja kaevanduse töölised pole veel organiseerunud. Mõni aeg tagasi asus Kundas töölise ühing, kuid see katkestas tegevuse tööandja surve tõttu. Tahaks loota, et Kunda töölised ei jää organiseerimatuks kaevanduste rajoonis.

Pärnu sadamatöölise üldkoosolek

korraldati 3. mail s. a. peamiselt töö- ja palgaolude arutamiseks. Koosolekul leiti, et 1934. a. maksev kokkulepe, stevdorite ja sadamatöölise esitajate poolt sõlmituna, ei vasta enam sadamatöölise nõudeile ja oleks vaja sõlmida uus kokkulepe. Uues kokkuleppes tuleks revideerimisele mõningad punktid tükitöö tasude tabelis. Üldises ulatuses jääks maksuma senine töötasude tabel. Muutmist vajaks aga tükitöö tasud osalt segakaupadel, soolal, lahtisel superfosfaadil ja mõningail teistel aladel. Töötamine seniste hindadega ei tasu end kuidagi. Tööandjad on kuuldavasti osalise palkade tõstmise vastu. Palgatõstmise nõue pole tööandjatele ülesaatmatu — mõningail artiklil oleks see kuni 10 senti tonnil.

Keskliidu org. J. Mihkels on käsitas sadamatöölise töö- ja palgaolude korraldamise võimalusi ning sotsiaalkindlustuse küsimust. Teatavasti ei kuulu sadamatöölised haiguskindlustuse ega tasulise puhkeaja seaduse alla. Haiguskindlustust on sadamatöölisele tungivalt tarvis sadamatöö eriliselt raske ja tervisele mõjuva iseloomu tõttu. Sellkohased arvukad märgukirjad ja sadamatöölise delegatsioonid riigivanema ja teiste ministrite juure on leidnud viimaste poolt tunnustust. Valitsuse esindajate poolt on peetud seda loomulikuks ja hädavajalikuks, et sadamatöölised kuuluksid haiguskindlustuse alla, kuid tegelikult pole seda küsimust veel tänapäevgi lahendatud. Sadamatöölise ametiühingu poolt on esitatud selle küsimuse korraldamiseks üksikasjalisi ettepanekuid. Sadamatöölistel tuleb nähtavasti oodata üldist haiguskindlustuse korraldamist. Sadamatöölise haiguskindlustus ei peaks olema kuidagi rippuv üldisest haiguskindlustuse seaduse muutmise kavatsustest, vaid sadamatöölisele peaks võimaldatama luua oma teenistustingimusele vastav haigekassa ühesugusel alusel tööstustöölisega. Töölised maksaksid haigeksasa maksu 2% palgast ja tööandjad 4%. Sadamatöölise haiguskindlustusseaduse elluviimine ja põhikirja koostamine jääks vastavate asutiste hooleks ja kuuluks kinnituse nõukogu kinnitamisele. Põhikirja koostamisel võetaks arvesse sadamatöölise ametiühingu seisukohti.

Eeltoodud nõuded haiguskindlustuse kohta esi-

tati ühes Tallinna ja Pärnu sadamatöölise allkirjadega riigivanemale.

Sokolaadi, karamelli ja biskviidi töölised

moodustvad Tallinna elutarvete töölise perest väljapaistva osa. Arvatakse, et Tallinnas on umbes 2000 šokolaadi, karamelli ja biskviidi töolist. See arvukas töölise pere on seni organiseerimatu. E. Toidu- ja Maitseainete Töölise Ametiühing korraldas eelnimetatud töölisele 10. mail organiseerimiskoosoleku, kus ametiühingu tähtsust töö- ja palgaolude korraldamisel selgitas Keskliidu org. J. Mihkelson. Sotsiaalkindlustusest kõneles L. Johanson.

Selle töolisgrupi palgad on äärmiselt madalad. Õppinud töölised 10—15 aastase praktikaga teenivad tükitööl kõige enam 120—130 senti päevas. Noorematel tööjõududel algab teenistus 50 ja 60 sendist päevas. Selle tööala tööliseks on peamiselt naised. Peale koosoleku astusid palju töölise ametiühingu liikmeks ja tulevikus tarbekorral moodustavad oma kutseala osakonna ametiühingus. Ametiühing sai sidemeid rea käitistega, kus seni otsene side ja usaldusmehed puudusid.

Töökohtade vahetamine tekstiiltööstuses.

Tänavusel elaval tekstiiltööstuse hooajal on märgata eriti tihedat töökohtade vahetust töölise poolt. Mõned nimetavad seda „rändtöveks“, teised on pannud töökoha vahetajaile hüüdnimeks „lender“. Aga fakt iseloomustab seda, et hooaja tellimiste täitmisel on oskustöölise, eriti kangrute järele, nõudmine suurenenud, mille tõttu töökoha vahetamine kergem. Üksikute käitiste meistrid püüavad üksteiselt paremaid töölise „üle võtta“, pakkudes paremat töötasu — mida aga lubadustele sageli ei järgne. Ka tahavad mõningad ninakamad meistrid omale ise „seljatagust“ luua, kui vanade töölise nurin üle käitumise, hooletute masinate paranduste üle jne. ähvardavaks muutub.

Üksikutes käitistes on õevahetus töölise massilise lahkumise pärast hoopis kaotatud („Kudur“), teisel järele osa telgi seisma jäetud. Töölised põhjendavad oma lahkumist madalate palgadega ja raskete töötingimustega, mis on eriti õõttöölisel. Nooremad töölised ütlevad, et nad teenivad parem välistel hooajatöödel töötades päeval värsket õhu käes, kui tolmuses ruumes õõsel unega võideldes.

Üldiselt ei saa aga kummalegi poolele soovitavaks pidada „rändamist“, sest uusi töölise kasutatakse tihti vanemate töölise vastu, ettevõtjal tuleb aga mõni aeg katsetada uue töölisega, enne kui talle mõne masina usaldab. Seepärast peaksid töölised igas käitises kätte võtma paremaid töötingimused, tarvitsemata neid otsima minna mujalt, millest võib jääda ka mulje ngau valitseks töölise üleküllus.

V-d Toferi töölise üldkoosolek

oli kokkukutsutud tööandja soovil, töölise nõukogu 30% palganõude puhul, et ära kuulata tööandja

seisukohta. Ligi paarsada töölise oli tulnud kuumal töölise nõukogu aruannet ja tööandja seletust.

Töölise nõukogu sekretär E. Kadakas andis aru nõukogu tegevusest. Nõukogu on juhtinud korraldust vabriku juhataste tähelepanu töötehnoloogilise puuduste ja teinud ettepanekuid töö ratsionaliseerimiseks. Ka on nõukogu lahendanud ette tulnud arusamatust: Arvestades V-d Toferi käitise madalaid palku ja töölise üldise trahulolematust, andis töölise nõukogu vabriku juhatastele palganõudmise sisse 30% ulatuses. Nõudmiste mitterahuldamise korral ähvardatakse alata 29. mail streiki. V-d Toferi töölise on sunnitud palgakõrgendust nõudma üldine elukalliduse tõus ja töö produktiivsuse suurenemine, millega ei ole kaasas käinud palgade tõus.

Läbirääkimistel võtsid vanemad töölised sõna ja töid üksikasjalisi andmeid, kuidas on aastate jooksul tööd ja täpsust ikka rohkem nõutud, palku aga kärbitud.

Töölise nõukogu tegevus kiideti heaks järgmise resolutsiooniga: „V-d Toferi töölise üldkogu koosolek, ärakuulatus töölise nõukogu aruannet palganõudmiste asjus, kiidab nõukogu tegevuse. Hääks ja otsustab tarviduse korral oma nõudmiste kaitseks alustada streiki.“

Käitise juhataja seletust toorainete hinna tõusust ja palgade pidevast kõrgenemisest võtsid töölised skepsisega, kuna käitise juhataja väidete kontrollimine võimatu, kuna puudub tööstuse riiklik kontroll aga vabatahtlikult oma äriarvamatuid vabrikujuhatust ei näita ka mitte töölise nõukogule. Keskmist palku, mis olevat viimasel ajal tõusnud, oli arvestatud koos meistrite palgadega, mis töölise omast kuni 5 korda kõrgem, millega see keskmine ei ole objektiivne. Seepärast tööandja seletus ei rahuldanud töölise.

E. Tekstiiltöölise Ühingu sekretär A. Jaanus andis aru tekstiiltöölise kongressist, kus otsustati tegevuse tulipunkti tõsta — tekstiiltöölise massiline organiseerimine, palgade korraldamine kollektiivlepingutega ja kultuuritöö süvendamine töölisehulkades. A. Jaanuse ettekande järgi võeti vastu ühel häälel järgmine resolutsioon: „V-d Toferi töölise üldkogu koosolek on teadlik, et ainult organiseeritult võib oma nõudmisi läbi viia ja kindlustada, seepärast otsustatakse koonduda saajaprotsendilisel E. Tekstiiltöölise Ühingu ümber.“

Veel võeti koosolekul otsus vastu, millega volitati E. Tekstiiltöölise Ühingu esinema V-d Toferi töölise esindajana töötüli puhkemisel.

Lõpuks avaldab koosolek soovi, et suvepuhkust antakse jaanipäeva ajal 11 päeva, millest 7 tööpäeva. Koosolek oli kõigiti asjalik ja üksmeelne.

Türil pühitseti 1. mail.

Türi Töölise Ühingu korraldusel peeti 1. mail s. a. päevakohane organiseerimiskoosolek „kus kõneles Keskliidu organisator J. Mihkelson. Koosolekust võeti huviga osa. Türi Töölise Ühingu on õnnestunud viimasel ajal organiseerida juba kuni 60% kohaliku paberivabriku töölisest. Seni moodustasid ühingu liikmeskonna peamiselt ehitus-, metsa j. t. töölised. Nüüd muutuvad paberivabriku jätta aga ka teiste kutsealade töölise kahe silma väärtööd ühingu kandvaks selgrooks. Selline nähtus töölise linnakeses on loomulik. Ühingu ei tule hele, vaid täie energiaga organiseerida kõiki Türi

ja selle ümbruses elutsevaid töölisi. Väikeses linnakeses pole mõtet asutada iga kutseliigi jaoks erihingut. See viiks asjatule jõudude killustamisele.

Türi tööliskond on kogu möödunud talvise tegevushooaja kestes võtnud osa väga aktiivselt kõigist ühingu üritustest, nagu loenguist, koosolekuist jne. Ühingu liikmed ja väljaspoolt asjaarmastajad on moodustanud isegi näitetrupi. 1. mail pärast koosolekut õhtul oli korraldatud ühingu poolt avalik pidu, mille kavas oli pikem ajakohane näidend ühingu näitetrupi ettekandel. Rahvast oli peol rohkesti. Türi meeste agarus näitab, et ka väikes-tes oludes suudetakse midagi teha.

Raskusi föölisvanemate valimistel.

Pärnu Linatööstuse a.-s. linavabrikus puudus seni täiesti töölisnõukogu, samuti terves reas teistes käitistes. Hiljuti alustati vanemate valimist linavabrikus, kuid valimistega ei tulnud toime, sest ei saavutatud tarvilikku arvu osavõtjaid valimistel, s. o. 50% hääleõiguslike tööliste arvust. Valimiste käigule mõjus halvasti kahe meistri seismine valimiskastide juures. Valimiskomisjoni esimees on nõudnud meistrite lahkumist valimiskastide juurest, kuid viimased pole seda teinud. Osa töölisi kartis tulla valimistele, sest arvati, et valimistest osavõtjate kohta tehakse hiljem vabrikuvallitsuse poolt „järel-kuusi“.

Teistest Pärnu käitistes tulid valimised toime ja kinnitati Balti nahavabrikus, H. D. Schmidt saeveskis, samuti Lennuki ja Fröhlingi saeveskis tuldi valimistega toime. Suure silla chitustöödel ei õnnestunud esimesel valimisel kõiki töölisvanemaid ja nende asemikke valida, vaid seal oldi sunnitud korraldama järelevalimised.

Raskusi oli kõige enam Pärnu Linavabrikuga, sest töölised on seal hirmutatud ja nüüd valimiste ebaõnnestumisel tuleb neil alustada otsast peale tööinspektsiooni seletuse järele. See kõik on aegaviitv toiming ja pealegi vallandati esimese valimiskomisjoni liikmed.

Pärnu sadamatööliste muredest.

Pärnu sadam käesoleval hooajal ei võimalda tööd elukutselistele sadamatöölitele sellisel määral kui mineval aastal. Tööde vähenemise põhjuseks on peamiselt metsamaterjali väljaveo vähenemine. Pärnu sadama läbikäigust moodustab metsamaterjali eksport olulise osa, kuna sisseveetav põlurammu ja segakaubad jäävad teisele kohale. Eelmisel aastal andis Latviast tulev metsa transiit Pärnu sadamatöölitele võrdlemisi rohkesti tööd. Käesoleval aastal kuuldavasti jääb ära läti transiit. Läti transiit toimus Pärnu sadama kaudu just sel ajal, kui Pärnu saeveski alles töötasid ümber tooreid palke ja oodati nende kuivamist. Nii oli töölistel tööd enam-vähem pidevalt.

Kodnalised ajalehed on puhunud üles kunstlikult suure tööjõu vajaduse Pärnus. Tegelikult pole aga töö võimaluste hankimine linnas sugugi nii kerge. Raudbetoon sildade ehitamisel töötava kõigest mõnikümend töölisel. Lähemas tulevikus suureneb neil töö muidugi töölise arv mõningal määral, kuid tööpuudust ei suuda see oluliselt

lahendada. Rannahotelli ja supelasutise ehitustööd ei mahuta kõik töö tahtjaid. Valdhofi varemete lammutamine jääb ajutise iseloomuga nähteks. Ajalehtede ülespuhutud kirjutiste tõttu on hakanud töölisi tulema maalt linna tööd otsima. Loomulikult käiakse esiteks läbi kõik ehitised ja kui pettunult ollakse sunnitud pöörduma koju, siis ei jää maalt tulnud mehel muud üle kui minna sadamasse. Seaduse järele ei saa võtta tööle igat töölisel, kuid leidub alati mõningaid kõrvalteid. On tulnud ette juhtumeid, kus isegi ilma sadamakapteni poolt väljaantava registreerimiskaardita püütakse töötada. Selline sisserändanud ja tööpuudusest sadamasse sunnitud osa tööliskonnast on kardetavam võistleja sadamatöölitele. Tavaliselt on maalt tulnud töölised ametiühinguliselt organiseerimata ja valmis alati oma tööjõudu odavamini pakkuma, kui vanad ja õppinud sadamatöölised.

Teine osa töölisest, mis elukutselistele sadamatöölitele on võistlejaks, on äärelinnades asuvad väikemajaomanikud, põllupidajad ja kalurid, kes kasutades praegu maksvat sadamatööde korraldamise määruse puudulikkust on registreerinud end sadamakapteni juures kui elukutselised sadamatöölised. Eeltoodud põhjustel koondub tööjõudu sadamasse enam kui vaja. Pärnus on registreeritud sadamatöölisi üle 400. Sellisest arvust jätkub küllaldaselt vähemalt 12 suure auriku varustamiseks töölisega. Sadamatöölise juurde registreerimisele tuleks panna piir.

Norra amefiühinglane Narvas.

Norra Tekstiiltöölise Liidu juhatuse liige Alf Andersen viibis külalisena Eesti Tekstiiltöölise Ühingu esindajatekogu koosolekul. Peale esindajatekogu koosoleku külastas Alf Andersen Narvat kui suuremat tekstiiltööstuse tsentrumit, tutvudes vabrikutega ja nende kasarmutega. Eriti huvitasid norra külalist töölise korterid suurtes kasarmutes. Külastati 6 tööliskorterit erisugustes kasarmutes. Kahju ainult, et Kreenholmi vabriku vallitsus ei võimaldanud külalisel tutvuda vabrikutega seepoolest, nii et tegelik tööprotsess masinate taga jäi norralasele nägemata.

Peale linnaga tutvumise oli korraldatud õhtul Eesti Tekstiiltöölise Ühingu Narva Osakonna poolt ühingu aktiivsematele liikmetele koosolek, kus Andersen esines lühema kõnega. Norra tekstiiltöölise ametiühingud on üle 30 a. vanad ja praegu on norra tekstiiltöölisest organiseeritud 70—80%. Norra tekstiiltööstuses töötab umbes 10.000 töölisel, peamiselt puuvilla, kunstsüdi ja trikotaasi alal. Norra töölisel on tulnud teha läbi samad raskused, mis meilgi. Nüüd on aga Norra Ametiühingute Keskliidul 220.000 liiget ja püütakse kõigi abinõudega saada töölisnoorsugu ametiühingulisse liikumisse. See on ka õnnestunud. Norras ei kujuta ta ette, et noortööline vabrikusse tulles jääks ametiühingust eemale. Kõrge organiseerimistaseme tõttu on ka töölise palgad kõrgemad: meestöölise normaalteenistus tunnis on 1 kroon ja naistöölisel 57 ööri, tükitööga aga 70—80 ööri. 1 öör vastab umbes 1 Eesti sendile. Töö- ja palgatingimused on korraldatud kollektiivlepingutega, samuti puhkus. Puhkust saavad norra tekstiiltöö-

lised 9 päeva, millise aja jooksul neile täistasu makstakse.

Kõnele järgnes väga elav ja huvitav mõtetevahetus, kus kohalikud töölised esitasid külalisele rea küsimusi, nagu „millise mulje on külaline saanud narva tööliste korterist“. Vastus sellele oli, et inimväärsed korterid need küll pole. Norra tööliste korterid on paremad. 3-liikmeline perekond kasutab tavaliselt puhast ja iseseisvat kööki, magamistuba ja sellest lahus elutuba või on alkoov eraldatud elutoast. Töölistkorterid on puhtad, õhurikkad ja kõigiti vastavad tervishoiu nõudeile. Oslo linnavalitsuse poolt ehitatakse palju uusi ja ajakohaseid kortereid. Oslos on ehitatud hilisemal ajal 20.000 uut töölistkorterit. Omavalitsuse kaudu on teostatud vanaduse vastu kindlustamine. 69 a. makstakse 60 krooni kuus pensioni. Tulevikus, kui töölised stortingi või parlamendi valimistel saavad enamuse, tahetakse vanadusmäära viia alla 65 aastale. Muude küsimuste hulgas tundsid Narva töölised huvi ka norra seltsimeeste liikmemaksude vastu. Norralase vastus sellele küsimusele oli üllatav: norralased maksavad kõrgeid liikmemakse, sest norra tööandjad ei arvesta, palju nende töölistest on organiseeritud, vaid palju nende ametiühingutel on kassas raha. Tekstiiltöölised Liidus maksavad meestöölisel 1,50 krooni nädalas liidule ja 50 ööri kohalikule osakonnale liikmemaksu, s. o. kokku 2 krooni, ja naistöölised 1,15 krooni liidule ja 25 ööri osakonnale, kokku 1,40 krooni. Peale selle esitati rida teisi huvitavaid küsimusi.

Üldiselt sai norra seltsimees meie tekstiiltöölise organiseerimistööst väga head muljed. Anderseni saatjaks ja tõlgiks oli keskliidu org. J. Mikhelson.

Rahvusvahelisi kongresse.

Eeloleval suvel tuleb toime rida tähtsaid rahvusvahelisi ametiühingulisi ja sotsiaalpoliitiliste kokkutulekuid.

Rahvusvaheline töökonverents peetakse Genfis juunikuus, algusega 4. juunil. R. A. Liidu nõukogu koosolek peetakse Londonis 6.—7. juulil. R. A. Liidu kongress tuleb kokku Londoni 8. juulil. 7. juulil peetakse Londonis naistöölise rahvusvaheline konverents. Rahvusvaheline tööliharidustöö konverents peetakse samuti Londonis, ja nimelt 11.—12. juulini.

14. ja 15. juulil peetakse Londonis Rahvusvahelise Ehitus- ja Puutöölise Liidu kongress.

3.—6. augustini peetakse Pragas Rahvusvahelise Mäetöölise Liidu kongressi.

Raske tööõnnetus Goldfieldsis.

Inglaste uues õlivabrikus Goldfieldsis on tulnud ette sageli juhtumeid, kus tööliste tervis on kannatanud mürkgaaside tõttu. Rida töölisi on kaotanud töövoime isegi lühemaajalise töötamise järele. Kui töö nimetatud õlivabrikus on tõesti niivõrd tervisele hädaohtlik, siis tekib küsimus, kas ei ole võimalik kõrvaldada tööliste tervisele ohtlike põhjusi. Töölised ise arvavad, et on võimalik korraldada tööd selliselt, et inimeste tervis poleks alatises ohus. Praegusaja tehnika peaks olema nii palju arenenud, et võimaldab kõrvaldada mürgiseid gaase tööruumidest. Töölise sellekohaste nõudmistele peale pole aga seni pöördud tarvilikku tähelepanu. Mispärast? Sellepärast, et meie töösturite silmis maksab tööliste elu üpris vähe. Kui tööliste tervis on hävinenud ja ta töövoimetuna on sunnitud kõndima välja vabrikust, siis asendatakse ta teistega, keda omakorda ootab sama saatus. Nii on olnud meie tööliste olukord elus ja tehases juba aastaid, ilma et vastavad võimud sellele tarvilikku tähelepanu oleksid juhtinud.

Viimasel pühäl, 14. aprillil, juhtus aga Goldfieldsis õnnetus, mis tõmbas avalikkuse tähelepanu enesele. Nimelt sai mürkgaasides surma praktiseeriv tehnikumi üliõpilane Udo Salun ja kergema mürgituse sai teda päästma rutanud Jüri Hartmann. Tehnikumi üliõpilase surm äratab muidugi rohkem tähelepanu, kui tavalise tööliste surm. Praeguses ühiskonnas mõeldakse üksikuid isikuid mitmesuguste mõõdupuudega, nagu seltskondlik positsioon jne.

Tulemusena korraldati kohal politsei ja töökaitses võimude poolt juurdlus, mis lehtede teateil olevat avastanud üllatavaid asjaolusid, kuid milliseid, sellest ajalehed väikisid „juurdluse huvides“. Mõni aeg hiljem oli veel kord lehis teade, et juurdlust jätkatakse ja siis muutus kõik vaikseks.

Tahaks uskuda, et kui juurdlusel tõesti ilmnes isesuguseid asjaolusid, siis neist hiljem ka avalikkust informeeritakse ja uuritakse ühtlasi, millistel põhjustel tekki selline kohutav õnnetus ning süüdlased selles võetakse vastutusele. Inimelud, eriti tööliste, kui kõikide väärtuste loojate elud, on väärt, et nende kaitseks tööprotsessis võetakse tarvitusele kõik vahendid, mida võimaldab sel alal praegusaja teadus ja tehnika. Kokkuvõtte kasuks siinkohal on täiesti lubamatut ja kui käitise vastutavad juhid ise ei peaks sellest saama aru, siis tuleb neid selles sundida vastavate võimude poolt.

SISU: 1) „Härrasrahva“ leht ja tööliikumine. 2) Majanduse elavnemine ja tööliste palgad. 3) Tekstiiltöölise kongress. 4) Kaevandustöölise kongress. 5) Tööõiguse allikaal. *Imar Rebane*. 5) Lutheri tööliste otsused. 7) Ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja *L. Metslang*.

Väljaandja *E. Töölisühingute Keskkliit*. Ilmub kord kuus. Tellimishind: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti, üksiknumber 10 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52.

Ilmunud 30. mail 1936.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda. Pikk. t. 2. 1936.